

- 1 Baumgarten s. Sigm. Jac. s. meditatio-
nes quardam de Genuina et Spuria
edificatione spirituali Mediorum illius
legitimis et illegitimis, Halle, 1747.
- 2 Brunings s. Christ. s. diff. de Christo
triumphante, Heidelberg 1747.
- 3 Clossen s. dieu. Sigm. s. diff. de Opere
dei miraculoso, Gratioso et Glorioso
in sanctis rediivis demonstrato,
Francof. 1726.
- 4 Clauswitz s. Bened. Gottl. s. diff. de
Spiritu Sancto Annabone, Halle, 1747.

36

SUPERFLUA ET NOXIA
FORMÆ DOCENDI
DE
LEGE ET EVANGELIO
IN ECCLESIIS NOSTRIS
USITATÆ MUTATIO,

QUAM
DIVINA ADIUTRICE GRATIA,
PRÆSIDE
CHRISTIANO EBERHARDO
WEISMANNO,

SS. THEOL. DOCT. ET PROFESS. P. O. ECCLES.
TUBING. DECANO, ET DUCALIS SEMINARIJ
THEOLOGICI SUPERATTENDENTE,
AD DIEM NOVEMBR. MDCCXLVI.

h. lque destinatis
PUBLICE EXAMINABIT
M. CHRISTIANUS LUDOVIC. STEINHEIL,
Rupisvilla - Rochspoletanus.
SS. THEOL. STUD. IN ILLUST. STIP. THEOL.

TUBINGÆ
Excudebat JOHANNES PHILIPPUS ERHARDUS.

INNOVATIONE ET NOBILITATE

REPUBLICAE ROMANAE ET HISPANICAE

LEO PONTIFICIS MAXIMI

IN ECCLESIA NOBILITATE

DIVINA GRACIA

CHRISTIANISSIMO

WELSHAN

IN CHRISTIANISSIMO

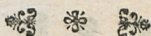
§. I.

uanam Ecclesiarum nostrarum forma docendi de lege & Evangelio hucusque fuerit? neminem facile latere potest, nisi qui purus putus velit esse *avsolddanlos*, ac doctrinæ publicæ prorsus expers. Lutherum nostrum Theologiæ Scripturariæ peritiam inde quoque solitum esse metiri, si quis legem & Evangelium recte distinguere, atque a varia illius confusione sibi cavere sciat, ex illius Actis scriptisque obvium & manifestum est. *Libri nostri Symbolici*, cum contra *Pontificios*, tum adversus *Antinomos* sui temporis, accurate docendum censuerunt quam maxime, licet una & altera formula loquendi intercurreret, quæ modo hoc, modo illo, sensu postea fuit exposita. Omnes *Loci communes*, & *Systemata* quævis, ut vel ex ipsâ inspectione pater, in hac doctrina consentiunt. Semper male audiverunt, qui in hac doctrina vel errarunt revera, vel visi sunt errare, & censuram ceterorum actiorem subinde experti sunt. Ipsi illi *Theologi antiquiores*, quibus nonnunquam aliquid simile exciderat, conspecto abusu suorum dictorum ad huiusmodi sensus, quos nunquam intenderunt, re omni accuratius considerata, & prudentius postea senserunt, & purius perfectius.

Etiusque locuti sunt. Etiam recentiores illæ controversiæ, quæ Ecclesiæ quoque nostræ Theologos plus simplici vice distraherunt, testari possunt, quam sollicitè illi cavere voluerint, ne *legis & Evangelii* natura & officium in docendo turbaretur, quod ipsum vero abs se fieri pars altera & dissentiens nunquam agnovit. Unde constat, in media illa disputatione accessoria, circa principia huius doctrinæ omnes Ecclesiæ nostræ Theologos fuisse concordés. Mirum igitur videri possit, nostræ ætate, & quidem cum Zelo, nec sine specie triumphî, mutari passim hanc de *lege & Evangelio* formam docendi in Ecclesiis nostris hucusque usitatam, ac odiosis insuper suspicionibus & conviciis prægravari, ab iis quoque, qui selectissima Societatis nostræ membra, & patroni certissimi, videri volunt. Quid enim hoc rei est, quando summa cum fiducia *Q. Q.* Recentioribus, totidem ut plurimum verbis, docetur: *Se implacabile odium & contemtum fovere contra methodum præcipiendi & prohibendi: contra cum summa pleopboria per solam concionem de cruce Christi in cor peccatoris se penetrare velle: Methodum legis in casibus ad salutem & interna animi pertinentibus apud Christianos ex gentibus damnosam, imo venenate damnosam esse: methodum legalem Lutheranorum esse methodum absurdam: Si quis non sit in gratia, ei legem nihil prodesse: Si vero sit in gratia, eum lege opus non habere: peccatores immediate ad Christum & Evangelium adducendos: Qui secus faciant, eos esse servos Moysi, novos Galatas, captatoresque gryllorum, & acropolin Evangelicæ religionis, etiam præter opinionem, subruere: Legem moralem esse in N. T. abrogatam: Solum Evangelium longe adhuc felicius & efficacius præstare omnia, quæ legi alias tribuuntur; aliaque id genus plura, quæ deinceps quoque occurrunt in obiectionibus Dissidentium. Quisquis huiusmodi principia Evangelicæ & Lutherana audet nominare, æs triplex circa pectus habet: quisquis autem tot conviciis onerat superarum Ecclesiarum doctrinam & praxin in hac materia, satis superque ostendit, se de earum consensu & applausu parum esse sollicitum, iisque etiam invitis in sua ἀντιθεσι τῆς ψευδοκαθολικῆς γνῶσεως constanter esse perrecturum. Cum vero a nobis quoque gravissimæ huius causæ examen fuerit novissime requisitum, ipseque etiam *Cl. Dn. Respondens* id pensum nostro calamo tractari desideraverit nuperrime, nihil sane obstat, quo minus libere cordateque, ac modestè simul, in præsentî hac *Dissertatione* aperiamus, quid nobis cum*

cum de soliditate communis sententiæ nostrarum Ecclesiarum, & rationum illius probantium, tum de valore & robore Systematis novi & contrarii, videatur, ut nostri auditores, lectoresque etiam alii, habeant in compendio ante oculos momenta causæ, atque eo facilius maturum de iisdem ferre queant iudicium. Non defecerunt quidem hætenus *Viri docti*, qui varia occasione, & cum iudicio, versati sunt in ponderando hoc doctrinæ genere, atque omnino in libris suis nemini ignotis legi cum cura merentur: Nos vero instituto nostro Academico pariter inhærentes ea præstare hoc loco conabimur, quæ ab aliis bene dicta amplificent, confirmentque maxime, quod in *titulo* iam diximus, *mutationem formæ docendi de lege & Evangelio in Ecclesiis nostris usitatæ omnino esse superfluum.*

§. 2.

Quia negari non potest, etiam *hoc loco* plurimum momenti esse in removendis ambiguitatibus, & recte posito statu controversiæ, ante omnia utique curandum est, ut præscindantur, quantum fieri potest, occasiones vitiligandi, vitentur sophismata, distincta tractentur distincte, & figantur meditationes necessariae in eo scopo, cuius gratia tota inquisitio huius causæ instituitur. Quodsi in ipsis *S. literis* lex dicitur in significatione *doctrinæ* generali, per se clarum est, eam huc nequaquam pertinere: hoc enim sensu omne Verbum Dei, sive legale, sive Evangelicum, doctrina est, quod utique nemo negat. Solennis etiam & usitata legis Mosaicæ in *moralem, rituales, & forenses* divisio quæstioni nostræ præsentis necessaria non est, unde illi manifeste a vero sensu & statu controversiæ recedunt, qui eos Scripturæ textus ad hanc materiam illustrandam allegant, quos non de *prima*, sed de *secunda & tertia* classe docere, extra omnem controversiam positum est. Porro cum in ipso *Decalogo*, & lege morali a Mose tradita, aliqua admixta sint, quæ Judaico populo erant propria, salva tamen generali obligatione quoad substantiam præceptorum divinatorum, etiam ista a nostra quæstione separanda sunt, ne ex accessoriis illis præiudicium creetur essentialibus & necessariis. Eo minus necesse est hic aliquid movere, quo certius est, omnes in hoc doctrinæ articulo consentire. Removemus etiam usum legis, moralis quoque, *politicum & civilem*, qui quidem certus est, sed, quia ad curiam

& politiam pertinet, nostrum haud ferit scopum, imo, si nimis prematur attendaturque hoc loco, uti nonnunquam fieri solet, inutilem & supervacuum excitat controversiam. Non est amplius moris disputare, quod lex ad Curiam & forum, tanquam ad locum suum, ableganda sit, removenda autem a suggestu & foro conscientia. Qui hoc vellent, crassas & alienas sibi fingerent ideas de lege, & legis usu, quæ, etiam sine longa probatione contrarii, neminem facile movere debent, & extra rhombum provocare. Nolim quoque huc referre liticulam illam antiquiorem de acceptione *vocis Evangelii* generali & speciali, prout vel totam doctrinam legis & Evangelii complectitur, vel specialissime pro præconio gratiæ & promissionum divinarum, sive beneficiorum redemptionis accipitur. Neque enim per hanc formam docendi aut loquendi mutata est doctrina ipsa, omnibus, ea acceptione non obtante, *discrimen* necessarium *legis & Evangelii*, ac usum utriusque ordinarium, retinentibus. Hinc æquum non est, *LL. Symbolicis*, & quibusdam eorum *praefibus* abuti ad rem, de qua earum Autores ne cogitarunt quidem. Neque illud temere credendum, quod pari passu ambulent, qui una ex parte in certis casibus distinguunt inter *præcepta & motiva* Evangelica, item admittunt *legem Evangelio illustratam*, vel, ut alii malunt Theologi, *leges circa Evangelium* ab Evangelio distinctas: atque illi, qui, abrogata lege, eiusque usu apud malos & bonos, solum in negotio conversionis & directionis servant Evangelium: sunt enim hæc principia longe distinctissima. Neque ita concipienda est communis doctrina de *lege & Evangelio*, ac si legem & Evangelium immanibus a seinvicem seiuingeret intervallis, simultaneam utriusque operationem pro capacitate subiectorum negaret, legem sine Evangelio ad spirituales effectus solam sufficere statueret, ex quibus male & sinistre acceptis multi in hac controversia paralogismi nasci solent. Efferet & hæc inepta confusio, si quis duas has quæstiones pro una eademque haberet: an *lex & Evangelium* a Christianis quoque retineri & coniungi debeant, in distinctis licet usibus? & an *lex & opera legis* ad iustificationem & salutem hominis peccatoris merito & virtute sua aliquid conferant? & propter quæstionem hanc posteriorem priorem quoque vellet negare: Toto enim cælo hæc duæ quæstiones differunt, nisi affectate quis eas commisceat. Putem quoque,

quoque, valde differre *Oeconomiam Mosaicam, legem*, quatenus aliquid *particulare* habet ex *Oeconomia Mosaica*, & legem *moralem in se consideratam*, uti eam Theologi hoc loco accipiunt; neque hac in causa, uti confuse nonnunquam fieri solet, eo usque extendendam V. & N. T. differentiam, ut *Evangelicum & legale* priscorum fidelium in V. T. ab eodem statu in N. T. in substantialibus nimis distinguantur, si vel prættextu honoris N. T. & Christi Domini id fieret. Neque hic prorsus idem esse censendum *sœdus gratiæ cum Evangelio*, illud enim præter fidem in Christum officia quoque *sœderatorum* in se continet, cum hoc sit pars illius, præcipua quidem, sed non unica. Nec minus illos casus distinguimus, nec pari loco habemus, num quis proxime incidat in promissiones Evangelicas sibi cum emphasi propositas, postquam prius per legem eiusque officium aliunde præparatus est? quod ipsum sæpe accidit: & num quis immediate per purum putum Evangelium, sine ullo usu & efficacia legis præcedente, convertatur & ad veram pœnitentiam in omni suo ambitu adducatur? In priore casu mirum non est, huiusmodi animabus comode & salubriter intervenisse Evangelium, ut ut falsum sit, legem antea ipsis fuisse inutilem, & impedivisse potius opus Domini, quam promovisse, nisi ipsi per accidens in causa fuerint. Posterior vero casus propius ad nostram accedit controversiam, & quam maxime in dubitationem adducitur, ut postea videbimus. His aliisque similibus observationibus promoveri potest ac debet genuinus controversiæ status, qualis inter nos & dissentientes in materia de lege & Evangelio intercedit. Summa igitur quæstionis, quæ amplissimum habet sensum, huc redit: An sub N. T. atque a tempore exaltationis Dominicæ, excepto usu politico & civili in administratione rerum externarum, nullus iam usus sit legis moralis in peccatoribus ad Evangelium præparandis, in fidelibus vero, sive per generalia, sive per specialia, præcepta in cognitione & praxi officiorum suorum instituendis, iuvandisque? vel: an sub N. T. hæc omnia sine lege solum immediate præstet Evangelium, ideoque etiam solum in his omnibus sit adhibendum? illi vero, qui contrario ordine in convertendis docendisque hominibus utuntur, methodum *legalem absurdam* usurpent, male doceant ducantque animas, imo fidei Evangelicæ acropolin periculose subruant? Ultramque quæstionem *affirmant dissentientes: nostri vero negant.*

§. 3.

His præmissis colligemus iam Theologorum argumenta præcipua, quibus consuetam hucusque Ecclesiæ nostræ formam docendi de lege & Evangelio confirmare solent, multis quoque, ut par est, ad modernum huius controversiæ statum propius accommodatis, ubi necesse est. 1. Supponunt ante omnia, legem moralem, prout ipsi eam hoc loco intelligunt, sive interius impressa sit menti, sive exterius tradita, sua natura esse immutabilem, dum ex sanctitate & puritate Dei morali suam habet originem & efficaciam, & similia complectitur officia, sua natura & pro fine suo nequaquam libera & indifferentia. Hac hypothese admissa non apparet, quomodo lex moralis eo sensu, & in suis spectata essentialibus (de variis enim eius accidentibus & statibus accidentalibus nulla hic quaestio est) possit abrogari quoad vim internam obligandi & vim normativam? Ex hoc principio Nostrates Theologi multis aliis Systematibus, quæ mira heic fingunt *Veteris & N. T.* discrimina ad exaltandam huius prærogativam & gloriam præ altero, semper contradixerunt, iis quidem adductis rationibus, quæ non immerito pro solidis habentur, & manifeste saltem ostendunt, ea, quæ sanctitati legis moralis ulla ratione adversabantur, tolerari quidem aliquandiu potuisse a Deo, sed non approbari absque præiudicio suæ sanctitatis. 2. Hoc sensu nihil vetat dicere, legem moralem in ipsa quoque æternitate esse valituram, non eo quidem modo, qui in hac vita obtinet, sed alio, statui æternitatis haud contrario. Voluntas divina sanctissimis præceptis semel expressa & promulgata, h. e. lex sanctissima, non quidem coget, non minabitur, non damnabit, in æternum, sed, admissa cum voluptate divina illius obligatione, æternum & gloriose cum voluptate implebitur, tuncque demum arctissima perfectissimaque in beatis erit legis & Evangelii in *αμην* divina coniunctio. Quanto minus licebit in hac vita & imperfectione ea superiorem se existimare? 3. Non potest negari, quod lex moralis in parte sui principali sit *lex amoris & timoris*. Fundamentum hoc erat omnium aliarum legum specialium in ipsa lege Mosaica. *Deut. VI, 4. 5. Exod. XX, 6.* Agnovit hoc, & pro certo supposuit *Salvator* ipse in suis cum vario genere hominum colloquiis. *Matth. XIX, 19. XXII, 37. seqq. Marc. XII, 29. seqq. Luc. X, 27.* quem hac parte secuti sunt *Apostoli. Rom. XIII, 8. 9. 10.*

Iac.

Iac. II, 8. Idem & natura rei continet & exigit. Quis vero dixerit, legem timoris & amoris Dei posse abrogari? E. nec ea officia, quæ ex iisdem fluunt fontibus, possunt abrogari cum sua vi obligandi. Neque Evangelium demum ea præcipit sine lege, sed vires potius confert & gratiam, ea in ordine divino præstandi; quæ si simul adsint, id utique est legem & Evangelium, ut par est, coniungere. 4. Huc etiam referri potest memorabilis locus *1 Cor. IX, 21.* ubi dicit Apostolus, se quidem *ὡς ἁρρωπιῶν*, h. e. illis, qui legem externam non acceperant, sicut Iudæi, i. e. gentibus, factum esse *ὡς ἁρρωπιῶν*, abstinendo sc. ab observatione legis rituum apud gentiles, ut eos lucrifaceret, Deo tamen se neque apud hos, neque apud illos, mansisse *ἁρρωπιῶν*, semper se fecisse id, quod sciebat a Deo esse mandatum, & *ἐννοήσας Χριστῷ* mansisse, h. e. nihil fecisse, quod Evangelio I. C. & libertati, quam Iesus Christus nobis impetravit, esset contrarium. Qui hoc facit, legem & Evangelium sapienter coniungit, neque unum cum altero collidit. 5. Adducunt Theologi ipsius etiam *Christi Domini* verba de se ipso dicta, quod *non venerit legem solvere, sed implere. Matth. V, 17.* Paulo ante, *versu sc. 16.* dixerat suis discipulis ac auditoribus, *lucem suam splendere facerent coram hominibus, ut hi bona ipsorum videant opera, & Patrem, qui est in caelis, glorificent.* Rationis loco addit deinceps, non existimandum, venisse se, ut *legem solveret*, imo *venisse, ut impleret*, eam sc. recte explicando, & re ipsa sanctissime præstando, uti ex toto contextu *Sermonis Domini de monte* manifestum est. Post omnes illos *commentarios legis*, & veri illius sensus, post totam illam doctrinam legalem & Evangelicam, concludit tandem his verbis *Cap. VII, 24.* *Quisquis igitur audit ex me sermones istos (legales & Evangelicos) eosque præstat, eum assimilabo viro prudenti &c.* Habemus hic legem, legem distinctissimis divisam præceptis, legem ab ipso Domino discipulis suis inculcatam, legem inconverlis censura, converlis cynosura, loco inservientem. Nihil hic excipi potest, nisi forte illud cuiquam in mentem veniat, quod tum legis tempus nondum finitum fuerit. Enimvero hæc exceptio mere precaria est, omnique verisimilitudine destituitur. 6. existimant Theologi, nihil esse clarius illis *Scripturæ* dictis, quibus in Novo quoque Testamento docetur, *ex lege esse agnitionem peccati.*

B

Rom.

Rom. III, 20. ipso Paulo fatente, se peccatum non cognovisse, nisi per legem, nec concupiscentiam eo pertinere, nisi lex dixisset: Non concupisces. Rom. VII, 7. Supponitur autem hic primo, de lege morali sermonem esse, non de rituali: secundo, sententiam Apostoli esse generalem, nulla discriminis temporum ratione habita: tertio, non esse methodum per ambages pro hominibus ambages diligentibus, sed, salvis gradibus & accidentibus, ordinariam: quarto, eo tempore hæc dicta esse, quo Evangelium iam erat promulgatum, & in sua auctoritate constitutum. His vero suppositis certum est, quod non modo liceat, sed etiam oporteat incipere a lege in negotio conversionis & poenitentiae, neque convenire doctrinae Apostolicae, si quis id, quod is legi tribuit, ad Evangelium referat. Si dissentientes tam claros & perspicuos textus pro se haberent, mirum non esset, quod tanta cum fiducia heic disputent. Cur ergo non eadem, imo maior, parrhesia conceditur Nostratibus, quibus nihil hic opponi potest, quod conscientiae satisfaciat? De celo quidem, h. e. sententia divina, ira revelatur in peccatores. Rom. I, 18. Evangelium autem hic ab Apostolo non intelligi, tota oratio sequens demonstrat. Absque lege, h. e. absque revelatione peccati per legem, peccatum est mortuum, h. e. non sentitur ad convictionem & elenchum usque. Rom. VII, 8. Legi hoc tribuitur, non Evangelio, sicut & versu 13. eiusdem Cap. non de Evangelio, sed de lege dicitur: E. quod bonum est, mihi factum est mortiferum? Absit. Sed peccatum, ut appareret peccatum per bonum in se (h. e. legem) mortem mihi operans, & καθ' ὑπερβολὴν αμαρτωλὸς δια τῆς ἐπιτολῆς. Omnes igitur hi effectus, qui in poenitentia & conversione peccatorum se exerunt, ab Evangelio secluduntur prorsus, legique contra tribuuntur. 7. Ipsi Apostoli ex lege, imo ex ipso Decalogo, probant officia Christianorum, & quidem ex gentibus quoque. Rom. XIII, 8. seqq. Iac. II, 8. seqq. ubi praeterea lex vocatur lex regia, & secundum quosdam interpretes nostros lex quoque libertatis; quod manifesto indicio est, vim illius normandi obligandique in N. T. non cessare, nec legem moralem tum temporis fuisse abrogatam. Nec dici posset, ea ætate adhuc valuisse legem, & per συγκριτικῶς hanc formam docendi obtinuisse. Quisquis eo se vellet recipere, manifeste falleretur, iam enim tunc adfuit

adfuit consummata Christi exaltatio, missio Spiritus S. cum suis charismatibus N. T. dignis, plenum deniq; Evangelium: neq; postea aliquid ultra novi vel perfectioris accessit Evangelii, nisi totius N. T. atque omnia testimonia Apostolica ex illo prætextu velimus nobis facere incerta, vel plane inutilia. Illud quoque accedit, methodum legis minus profuisse, in ordine ad fidem I. C. & Evangelium eius, *Iudæis* illius temporis, quam *ipsis gentibus*, unde potius concludimus, maiores adfuisse causas immediate ducendi Iudæos ad Christum, quam ipsos gentiles, quoniam eorum idææ & præiudicia de lege cum rituali, tum morali, quibus gentiles carebant, perpetuum fidei & salutis eorum fuerunt obstaculum. Fingitur igitur hætenus ille condescensus temporarius. 8. Deus est *Legislator* noster in N. quoque Testamento. *Iac. IV, 12.* Occurrit ibi *fratrum obrectatio* & damnatio iniusta. Hanc primo reprehendit *Apostolus*, quia, qui hoc fecerit, *damnet ipsam legem*, (quæ ei id factum prohibuit), porro *iudicem* se faciat *legis*, non *observatorem* (quod tamen illius officium est, non prius) deinde inolet hoc ipso *in iura veri & unici Legislatoris* (sc. Dei) *qui solus possit servare & perdere*. Quodsi igitur Deus & Christianorum Legislator est, quem ipsi etiam Christiani hoc nomine reverentur, qui legem ipsis datam vult reverenter haberi, qui his denique rationibus eos ad accuratum excitat obsequium, & inobedientiam severe punit: dici certe non potest, legem huius Legislatoris apud Christianos & in N. T. quoad vim obligandi, & terrendi quoque, esse abrogatam, Deumque per solum Evangelium cum ipsis agere, & apud eos præstare velle. Expositionem alteram nonnullorum de *lege Christi, & legislatore Christo*, item de obrectatione *specialissime* intellecta propter *Zelotypiam* Christianorum ex Iudæis contra Christianos ex gentibus, hic plane dimittimus, quia nec dissentientibus placet, quod sciam. 9. Etiam illud argumentum non male hoc loco adhibetur, quod ne in *stata* quidem *Paradisiaco* lex omnis defecerit. De interdicto *arboris scientiæ boni & mali*, per legem expressam, res certa est. Alias nullas leges, etiam externas & vivæ vocis, ipsos accepisse a Creatore tam familiariter cum ipsis conversante, nulla ratione credibile est. Sed nec lex illa caruit coniuncta veri nominis gratia, non quidem medicinali, gratia tamen Creato-

ris & Patris cœlestis, ut vere dici possit hoc sensu, legem & Evangelium una fuisse apud Protoplastos in statu Paradisiaco. Quam primum autem illi facti sunt peccatores, cum ipsis deinceps actum est primo legaliter, postea Evangelice, ut vel primo hoc Exemplo ostenderetur, quomodo peccatores tractari velit Deus, imo ipse Filius Dei, qui tunc Protoplastis salutis ipsorum & restitutionis gratia apparuit. Multo igitur magis conveniebat utrumque coniungere apud peccatores quosvis post lapsum, sicut & revera in omni ea ætate semper fuerunt coniunctissima, suamque vim & efficaciam exseruerunt ante & post statum gratiæ. 10. Porro, si elogium illud legis moralis verum est, quo Paulus eam ornat, esse sc. *sanctam, & mandatum eius sanctum, iustum, & bonum. Rom. VII, 12.* nec minus, *bonam esse legem, si quis ea νομιμῶς utatur*, h. e. utatur, ut naturæ & scopo legis convenit. 1 *Tim. I, 8.* omnino inde consequitur, legem hoc sensu non esse abrogatam, sed semper esse & manere usum eius legitimum, apud Christianos quoque, qui certe non debent existimare, se id, quod sanctum, iustum & bonum est, supergressos esse, maxime, dum statuit *Apostolus*, posse νομιμῶς ea uti Christianos h. e. legitime, ac in ordine divino. Quid ergo opus est, hæc secum invicem collidere, & pro repugnantibus habere in N. T? 11. Fatentur *dissentientes*, posse methodum legalem recte adhiberi in quibusdam casibus, neque negant, dari in ipsis S. literis huius ordinis exempla; cur vero non in omnibus idem valeat ex analogia generali? E. ad minimum id verum non est, quod lex & methodus legalis sit abrogata, quod nihil proficit ex natura sua in N. T. quod eam usurpare sit idem, atque acropolis religionis evertere. Si *Stephanus* e. g. *Act. VII.* hac methodo legali usus est, cur non liceat illum innocenter imitari in simili casu? Imo unde probabitur, ipsum usurpasse methodum in increpandis convertendisque peccatoribus sui temporis ab *Apostolorum* ordinaria methodo diversam? Si vel vera esset hæc diversitas, cum vera non sit, non ex abrogatione legis moralis in N. T. ea esset repetenda, sed ex longe aliis rationibus. Hæc non facile possunt conciliari. 12. Omne id, quod ἀντικείμεν τῇ νομιμῶν διδασκαλίῃ 1 *Tim. I, 10.* refertur inter ea, quibus lex κεῖται. Hinc probari potest, quod lex illa quoque peccata dam-

net

net & redarguat, quæ sunt contra Evangelium Christi, consequenter utrumque apud Christianos coniunctum esse debeat in suo ministerio. Si *Antinomice* hic docere voluisset *Paulus*, folius *Evangelii* mentionem facere debuisset, non legis simul. Eo diligentius hoc notandum est, quoniam alias ex hoc loco probare solent, damnare peccata, Evangelii esse officium. 13. Sine lege non potest ostendi, nos esse peccatores. Patet id primo ex definitione peccati, non tam ex Philosophia, vel lege Moïsis, desumpta, quam ex ipsis N. T. tabulis, cum 1 *Iob. III, 4.* dicitur: *πας ο ποιων την αμαρτιαν και την ανομιαν ποιει. και η αμαρτια εστι η ανομια*; deinde ex memorabili *Pauli* sententia: *ubi nulla est lex, ibi nulla est transgressio. Rom. IV, 15.* Hæc posteriora autem verba duplici sensu vera sunt: 1. Ubi nulla est lex cuiuscunque ordinis, vera tamen, ibi locum non habet aliquod peccatum, quia peccatum est legis transgressio. 2. ubi nulla est lex, ibi peccatum non fit manifestum, non detegitur, non evincitur. Utroque sensu *Rom. VII.* varia, eaque longe gravissima, admonuit *Apostolus*. 14. Dictum quidem est in contrarium, quod de peccatorum statu omnium tutissime fortissimeque ex eo convincamur, quia Christus pro peccatis nostris passus & mortuus est. Semper vero monuerunt nostrates Theologi, verum hoc esse, sed recte expositum ne hoc quidem sine lege, aut respectu passionis & mortis Christi legali, concipi posse: nisi enim per transgressionem legis homines facti essent peccatores, nisi qua peccatores maledictioni legis facti essent obnoxii, nisi sciremus, Christum Dominum vice peccatorum legi se subiecisse, ut nos a maledictione legis liberaret, nesciremus, nos tam graves esse peccatores, & peccatum rem tantam esse, ut adeo nonnisi per hoc medium ad Christum & Evangelium debita locum inveniat preparatio. Hoc sensu & ordine omnes *Theologi Lutherani* ad convincendos & excitandos peccatores uti solent argumentis ex passione & morte petitis, ne institutione quidem catechetica excepta. 15. Quomodo a se impetrare possint nonnulli, ut credant in N. T. in tractandis duccendisque conscientis hominum viam præceptorum specialium, sive hortantium, sive dehortantium, viam officiorum obligationum non esse adhibendam, vix potest intelligi; coguntur enim

multo

vel improbare, vel pro imperfecta habere, totam formam docendi totius *Scripturae*, imo vero ipsius *Domini*, & *Apostolorum* eius, utpote quæ plena est huiusmodi præceptis, hortationibus & dehortationibus, cum generalibus, tum specialibus, in vetere & novo Testamento, in quibus utique quoad hunc modum docendi nulla est differentia. 16. Longe adhuc (si comparative loquamur) probabilius disputant, qui abrogata lege Mosis, qua Mosis, doctrinam Evangelii in duas partes, legem sc. & Evangelium dispescunt: hi enim reipsa agnoscunt, Christianos veram aliquam legem habere una cum Evangelio: Illi vero, qui solum in N. T. admittunt Evangelium, exclusa & Mosis, & Christi lege *proprie* dicta, coguntur affectate docere de Evangelio, & multa eidem tribuere, quæ illi revera non conveniunt. 17. Vere dici potest, quod lex apud malos & bonos suos usus habeat. Peccatores docet, convincit, sensum peccati, reverentiam erga Deum &c. excitat, nec tamen absque omni concursu motivorum Evangelicorum, cum in praxi hæc non ita separata sint apud peccatorem, uti distingui solent in theoria & ordine Systematico. Nec dici debet, propterea conversis plane non opus esse lege, quia sunt in gratia: His enim prodest contra ignorantiam sui officii: contra languorem carnis: contra abusum Evangelii: contra tentationes ipsorum bonorum in specialibus dubiis: contra Scepticismos & Libertinismos carnis & mundi circa virtutes & vitia: suum quoque ad alios confert convincendos. Alia suo ex sinu ad eundem effectum promovendum suppeditat Evangelium, sed absque præiudicio & exclusione eius, quod ad officium legis pertinet. 18. Ipsi etiam *Antinomi* agnoscere se professi sunt, quod *vetus homo* sit obiectum legis competens. Atqui ne apud renatos quidem vetus homo statim deponitur, nisi perfectissimus quidam non statuatorem solum, sed etiam a prima regeneratione adesse credatur, quod in nostris saltem Ecclesiis non docetur. 19. Quo fine etiam *Scripturam*, qualem reipsa habemus, Ecclesie dedisset Deus, nisi illa præter doctrinas fidei morum esset regula, h. e. lex externa simul? Nonne hoc *Fanaticorum* est argumentum, *Scripturam* tantisper locum habere, donec propter Spiritum & verbum

verbum inhabitans serperastro illo opus non sit amplius? 20. Prorsus necesse non est, hæc duo sibi invicem opponere, quod sanctificationis nostræ exercitium sit gratia & beneficium, & quod habeat sua officia. Utrumque verum est. Cum filius obsequitur Patri, ex filiali animo id præstat, ac de eo sibi gratulatur. Quis vero dubitet, esse hoc simul illius officium, ad quod lege sui status est obligatus? Sic neque inter Deum & spirituales eius liberos aliter se res habet. Quod ex spiritu adoptionis lubens Deo obedit filius Dei, est ex Evangelio: quod hoc sit ipsius officium, ex lege est, quæ etiam filios obligat. Denique 21. tolerabilius utique fuisset, si, rei summa utrinque servata, ad formam quandam docendi & varietatem tropi pædias, uti loqui amant, totus dissensus partium recidisset. Ad logomachiam tunc accedere potuisset hæc controversia, ut non plane innocentem; sed communem heic, eamque innocentissimam, de lege & Evangelio doctrinam supra allegatis onerare conviciis, & antiquas occasiones *Antinomiæ* & *Pseudo-Evangelicis* sine ulla necessitate & cum turbatione Ecclesiarum renovare, æquum certe & laudabile non est. Plura iam hic non addimus.

§. 4.

Supereft iam, ut *Dissentientium* quoque rationes adducantur, quibus suam sententiam supra expositam & olim confirmare sunt soliti, & adhuc hodie confirmant, additis ubique per compendium responsionibus necessariis. Notum autem est I. provocari præcipua quadam ratione ad *Pauli* Apostoli sententiam, quam 1 *Tm.* I. 9. his verbis conceptam legimus: *Δικαιω νόμος & κείται, ἀνομίαι δὲ καὶ αὐτοδικαίαι* &c. *Iusto lex non est posita, sed legis contentoribus, & qui subici nesciunt* &c. Adeo clara hæc verba videri possunt, ut eadem legere sufficiat ad probandum, quod lex iusto homini non sit necessaria: cumque etiam deinceps v. 10. 11. adiciat *Apostolus*, & si quid aliud sanæ doctrinæ oppositum est secundum Evangelium gloriæ beati Dei sibi creditum, inde quoque patere videtur, quod Evangelium redarguat omne id, quod *ἡ νῆπιονη δὲ δασκάλω ἀνικαίαι*, non lex. Quam-

Quamvis autem specie non careat hæc obiectio, non tamen eam mentem esse *Apostolo* in his verbis, ex accuratiore eorum scrutinio innotescet. 1. Veritas, quæ hic docetur, certi temporis doctrina non est. Semper verum fuit, iusto legem non esse positam. Alienum est, hic de abrogatione legis in N. T. atque inde fluente V. & N. T. discrimine cogitare. 2. Attendendum quoque, cum quali hominum genere *Apostolo* heic fuerit negotium? Loquitur de Christianis ex Iudæis, sed prætextu legis honorandæ tuendæque verum eius sensum pervertentibus ac corruptentibus, ipsoque etiam opere eam transgredientibus, veros autem Christianos & fideles sibi hac parte dissimiles tanquam *avopæ* & violatores legis calumniatibus. His proxime opponit, *legem quidem esse bonam, sed recte ea utentibus*: eos vero recte illa uti, qui veros fines legis & sciunt, & observant. Hos probe scire, se a lege non *deinari*, ipsos potius, qui legem iactant, & violant tamen multis modis, elencho & damnationi subiacere. Nihil hoc pertinet ad obligationem legis apud iustos abrogatam. 3. Hoc saltem certum est, apud *Apostolum*, *avopæ* & *avvotavæ* lege opus habere, & per eam de malo suo statu convinci & redargui, quamvis professione externa sint Christiani. 4. Supra iam annotavimus, ex hoc loco patere, quod lex illa quoque reprehendat & damnet, quæ *salutari secundum Evangelium doctrinæ sunt contraria*, atque adeo necesse non sit officia legis & Evangelii confundere, quod faciunt illi, qui, remota ac seposita lege, soli Evangelio securam peccatorum ad scopum conversionis relinquunt. Sicque sibi semper concordat *Apostolus*, & doctrina suæ, quod *ex lege sit agnitio peccati* &c. ut supra dictum est. II. Obstare communi sententiæ creditur, quod iustificati, sive illi, qui sunt in statu gratiæ, dicantur *non amplius esse sub lege, sed sub gratia*. *Rom. VI, 14. 15.* quod *adversus eos, qui fructus ferunt spiritus, lex non sit*. *Gal. V, 23.* legem nostrum fuisse *pædagogum*, postquam vero *fides venit, nos sub pædagogo non esse amplius*. *Gal. III, 24. 25.* nos non esse amplius *sub lege, dum gubernamur a Spiritu*. *Gal. V, 18.* Enimvero ne hæc quidem testimonia Scripturæ obligationem legis in N. T. tollunt. *Rom. VI, 14.* reddit rationem *Apostolus*, cur peccatum fide-

fidelibus non dominetur, dicendo, quia non sint sub lege, sed sub gratia. Si sensus esset: peccatum fidelibus non dominatur, quia lex nos non amplius obligat, nemo certe dubitaret, fieri non posse, ut *Apostolus* talem ætiologiam adhibeat: quodsi vero sensus sit, fideles iam a maledictione legis liberos ad gratiam, a sterilitate legis, si sola maneat, ad vires & dominium gratiæ pervenisse, facile est intelligere, cur *Apostolus* illam rationem attulerit. Idem ad *Gal. V*, 18. recte applicatur. Bene se habet, quod ibidem v. 23. docet *Apostolus*, *adversus eos legem non esse*, qui *fructus ferunt Spiritus* v. 22. recensitos. Sunt autem diversissima: legem hisce non esse adversariam, ut est illis, qui *opera carnis* v. 19. *seqq.* proposita perpetrant, h. e. eos non accusare & damnare; & alterum illud: Legem in N. T. neminem obligare. Imo vero, quia legis officium constans est irrogenitos & malos accusare & damnare, ex sententia *Apostoli*, inde merito evincitur, non Evangelii hoc munus esse in ipso quoque N. T. sed legis. Quod vero *pædagogiam* legis ad *Christum* attinet, *Gal. III*, 24. 25. quæ cessavit, postquam *fides*, h. e. *Christus ipse venit*, de lege rituum hic potius cogitandum, quam de lege morali. Est quidem & hæc *pædagogus* ad *Christum*, neque id cum dissentientibus negandum esse censemus. Sed ea veritas non est huius loci. Si ullibi, in hisce textibus certe universis recte exponendis diiudicandisque, necesse est probe attendere, quæ §. 2. ad præparandum rite statum controversiæ notavimus. III. obiicitur contra communem de lege & Evangelio doctrinam, quod methodus *Christi* & *Apostolorum* fuerit, non ad legem, sed ad Evangelium, peccatores immediate deducere. Sic iussu *Domini Ananiam egisse cum Saulo. Act. IX*, 10. *seqq.* Sic in concione *Petri Act. II*, 14. *seqq.* ne verbum quidem legis, sed omnia de *Christo* & *Evangelio*, extare: In *epistolis* maxime *Paulinis* & *Iohannis* non legalem illam methodum, sed mere Evangelicam adhiberi, ipsumque *Paulum* secundum *1 Cor. II*, 2. nihil *scivisse* & prædicasse *inter Corinthios, nisi Iesum Christum eumque crucifixum*. Hanc igitur veram & genuinam esse Christianorum methodum animas tractandi. Quam
 C parum

parum autem solida in sensu hic controverso sit hæc obiectio, a non uno Ecclesiæ nostræ Theologo non ita pridem data opera est demonstratum, DD. maxime *Baumgartenio & Bemero* in *libris* notissimis. Vere dici potest, nihil minus extare in *ll. cc.* quam quod inde a Dissidentibus deducendum erat. Ut vero responsiones illas *h. l.* repetamus, non existimamus necesse esse. Hoc unum nunc dicimus, non esse eam methodum invidiose dicendam legalem in sensu vitioso, quæ coniungitur cum Evangelio in ordine divino, sed illam tantum esse *methodum Pseudolegalem*, quæ manet sola, quæ legem male applicat ad usus ipsi non competentes e. g. ad iustificationem &c. quæ denique Evangelium & Evangelica motiva plane negligit. De tali vero methodo quæstio non est, neque in doctrina Ecclesiæ nostra illa defenditur. *Χαρις νομος* homines ad Christum deduci debent, si sermo sit de eorum *iustificatione per Christum* obtinenda, ut nihil legis & operis ad hanc impetrandam per modum causæ & meriti concurrere censeatur. Id extra controversiam in nostris Ecclesiis positum est. Sed hoc non est *Χαρις νομος* animas ad Christum ducere legitime, quando in humiliandis, præparandisque peccatoribus officium legis negligitur, & functiones Evangelii substituuntur in præiudicium legis. Unum est faciendum: & alterum haud negligendum. Uno verbo: *Χαρις νομος* pœnitentes & credentes iustificantur: sed non *Χαρις νομος*, aut sine lege, peccatores convertuntur. *IV.* Nihil acrius urgetur in hac causâ, quam quod omnis *efficacia conversionis* non sit ex lege, sed ex *Evangelio*: quod ex formula loquendi ipsorum *Librorum Symbolicorum* nostræ Ecclesiæ *Evangelium sit concio pœnitentiæ*: quod consideratio sanguinis & mortis Christi, in quantum ille pro peccatis nostris effusus, hæc suscepta & tolerata est, omnium potentissime & vividissime ad peccati cognitionem atque pœnitentiam deducat, ut alio & minus efficaci medio opus non sit: quod is tantum ius habeat ad legem recurrenti, qui deprehendit ipso opere, crucem & sanguinem Christi sibi non amplius sufficere, quod in æternum non continget. Alia, quæ eodem instituto adducuntur, pro solutis pariter haberi pote-

poterunt, si ad ista solide possit responderi. Dicamus iam aliquid solutionis loco de singulis. Nullam efficaciam in legis ministerio esse quoad convertendos peccatores, nollem ego dicere tam crude & nude. Contrarium emphaticis verbis docet *Paulus 2 Cor. III.* ubi distinguit quidem inter *ministerium literæ & Spiritus*, utrique tamen suam tribuit in suo genere *efficaciam & gloriam*. Alia est efficacia iustificandi & salvandi: alia est in preparando, terrendo, humiliando efficacia. Priorem nemo legi tribuit: postremam nemo abnegat legi sine manifesto præiudicio, & ferre cogitur, si ipsi dicatur in faciem, eum, quid sit lex, & quænam eius efficacia? nondum, ut par est, & Scriptura cum experientia docet, perfectum habere. Liticula illa antiquior de Evangelio *pœnitentiæ concione*, & *peccatum redarguente*, qualiscunque fuerit, a præsentè lite alienissima est. De huiusmodi generali exclusionè legis, cui ex ista formula prætextus quaritur, nemo tum temporis cogitavit. Solennis tunc erat exceptio, Evangelium in illis locis in *sensu latiore* pro tota doctrina Christi vel Apostolorum accipi, ut legem & Evangelium comprehendat. Quodsi etiam nonnulli istorum Autorum de Evangelio *proprie dicto* postea hanc formulam sunt interpretati, statim compererunt ex apertis contradictionibus ceterorum Theologorum, hanc non esse communem totius Ecclesiæ nostræ sententiam. Iniustum igitur factum est, cum ii, qui ceteroquin de consensu Theologorum nostrorum, & maximæ partis *LL.* nostrorum *SS.* parum solliciti sunt, particularem huiusmodi formulam, eamque maxime equivocam, inde excerpunt, & contra mentem Autorum suis ideis accommodant. Deinde tota hæc controversia in hoc uno versata est, an & quomodo lex ipsam etiam *incredulitatem*, aliosque actus contra Evangelium, possit redarguere, cum tamen de illis *nihil noverit*, ipsumque saltem Evangelium sit eorum obiectum? de ceteris peccatis a legis censura eximendis nulla in nostris Ecclesiis fuit disputatio. In respectu illo particulari nonnulli dicendum censuerunt, istam speciem peccatorum censere & indicare Evangelium: alii contra maluerunt agnoscere leges Evangelicas: plerique Theologorum existimabant,

bant, sufficere ad hunc scopum legem Evangelio illustratam, quod alii commodius per leges circa Evangelium exprimi posse crediderunt. Sed nulli horum ideo totum officium elenctum circa peccata & peccatores legi abiudicandum, Evangelio vero tribuendum censuerunt. Abusus igitur est & excessus in illa provocatione ad LL. Symbolicos. Quousque ex passione & morte Christi addiscere possit peccator magnitudinem peccati, & quæ sunt reliqua? id nostrates Theologi pridem eo exposuerunt sensu, qui nec veritati quidquam detrahit, nec locum facit superflua legis & Evangelii collisioni, cui hucusque fuit constanter contradictum. *Respondemus, inquit, Christi passionem & mortem spectari posse dupliciter. 1. ut speculum iustitiae, severitatis, & iræ divinæ erga peccatores. 2. ut speculum misericordiae DEI erga miserum genus humanum, qui noluit nos perire, & propterea misit Filium suum. Priori respectu considerata Christi passio & mors omnino dicenda est realis concio penitentiae: Verum hæc proprie ad legem pertinet, non ad Evangelium. Posteriore respectu Christi passio & mors pertinent ad Evangelium. Conf. superioribus dicta § 3. n. 14. Denique cum affectu excipitur, tunc demum ab Evangelio ad legem esse recurrendum, quando deprehensuri sumus, illud suis effectibus non sufficere. Sed frustra hoc dicitur. Nihil decedit perfectioni Evangelii, dum id præstat, ad quod divinitus est destinatum, etiam si alienum opus non faciat; facere autem, & facere ordinarie & directe, uti legi alias facere convenit, dictum quidem hucusque est, sed non probatum. V. præten ditur, legem ne ad usum quidem paeduticum sufficere. Si necesse esset omnia describere, quæ verum Sanctum efficiunt, integra folia sive volumina satis non essent: & si ducenties mille res sciremus, & una saltem occurreret in ducendis animabus, quam in copiosissimis etiam libris haud liceret invenire, totus labor frustra esset. Enimvero non amplius hoc nostrum est negotium. Tali corpore legum opus non habemus, postquam Salvator omnia brevibus principis generalibus complexus est. &c. Quis vero unquam ex Nostris docuit, huiusmodi lege voluminosa nos indigere, si aliquem usum nobis præstare lex debeat? huius autem defectu totam legem nobis esse inutilem? Eodem iure dici posset,*

set, usu necessario apud nos sacram destitui *Scripturam* ad nostram institutionem, quia non omnia specialissima in se continent, quæ quemvis in individuo hominem concernunt. Utique si statueremus legem sine Evangelio, literam sine Spiritu explicante & applicante ad casus quoscunque necessarios, speciem aliquam ista haberet obiectio. Talem vero legem nemo somniat. Imo vero ideo coniuncta sunt lex & Evangelium, litera & Spiritus, principia generalia cum fontibus applicationis specialis, ut aditus nobis pateat ad ea, quibus nec sola lex, nec solum Evangelium sufficeret. Nec se impediunt invicem lex exterius promulgata, & lex cordi inscripta. Illa lex est, hæc lex est, sed cum Evangelio, & quidem in divino ordine coniuncta, utraque in N. T. divinis suis usibus destinata.

§. 5.

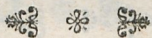
VI. Dicitur, magnum quid se præstitisse, Theologos existimare, quando huic sententiæ & formæ docendi Antinomismum imputant, eosque, qui sic sentiunt, Antinomos invidiæ causa possunt appellare: Sed rem tanti non esse, controversias de hac re primas *exercitii causa*, imo *in Spiritu eridos*, fuisse agitata & decisa, neminem obligari ad *captandos eorum gryllos*, qui hac occasione sententiam mutarunt suam. Huiusmodi sive responsiones, sive obiectiones, in frigidum huius dogmatis & momentorum eius contentum desinunt. Quo iure, quæve iniuria? operæ certe pretium est candide & cordate examinare. Quod *Antinomi* dicti sunt, qui legem moralem ipsam in N. T. abrogatam esse docuerunt, in eo nihil mali vel iniusti est, nomen enim istud rei responderet. Quod res mala sit *Antinomismus*? de eo nostri Maiores nunquam dubitarunt, hocque nomine istud dogma in suis confessionibus scriptisque publicis semper atro carbone notârunt. Vix ullæ etiam rationes ad rem istam tuendam afferri possunt adhuc hodie, quæ non ab antiquioribus Antinomis allatæ, atque a Theologis pridem refutatæ fuerint. De *autoribus* primis illius formæ docendi honorifice sentire constans vetat historia. *Prime formulæ* hoc scopo editæ tam eru-

dae erant & informes, ut earum merito pudeat. *Fructus* exci-
 tatae illius controversiae fuerunt lites non necessariae, falsa Evan-
 gelii explicatio, reales Pseudo-Evangelicisimi, calumniae adver-
 satorum in totam Ecclesiam effusa, indiscreta exaggeratio non-
 nullarum veritatum per excessus accessorios, confusio formarum
 docendi, etiam apud eos, qui non ad ultimum usque gradum
 Antinomismi processerunt. Haec omnia ostendi possunt, ut
 opinor, ex Historia illorum temporum. Quicquid verum est
 in causa, in communi doctrina poterat retineri: quicquid fal-
 sum, commode poterat in ea evitari. Longe igitur hic typus
 doctrinae alteri praefendus est *Antinomistico*, sive in *vetere for-
 ma*, sive in *nova*. *VII.* obiectum quoque legimus, eo *pruden-
 tius*, & cum *maiore grano salis legendam esse verbosam hanc de
 Antinomismo fabulam*, quia *alias vix apparet, quomodo religiosus
 Pastor Lutheranus in posterum possit serio pro haereticis habere An-
 tinomos, nisi velit in Pietismum delabi*. Vidimus hanc obiectio-
 nem iam alibi refutatam. Eam vero mirari quis possit, qui
 considerat, fuisse *Theologos nostrae aetatis*, qui de *Antinomia no-
 va* scripserunt *Dissertationes integras*, in quibus sic dictos *Pieti-
 stas* propter doctrinam de poenitentia Evangelica & similibus in
 classem *Antinomorum* retulerunt, iudicio plane contrario &
 valde dissimili, sed aequae falso & lubrico, quam est alterum,
 quod refellimus, praeterquam quod hoc argumenti genus ex aliis
 quoque rationibus gravioribus omitti debuerit, sapit enim acu-
 leum catanthropicum, qui non omnibus probatur. *VIII.* ad-
 ditur maxime dilemma gravissimum, dum obicitur, *si quis non-
 dum sit in gratia, ei legem nihil prodesse: si sit in gratia, eum lege
 non ultra amplius opus habere*. Nemini autem vitio verti potest,
 si credat respondeatque, utrumque falsum esse, & meram peti-
 tionem principii. Non fallitur utique, qui dixerit, haud
 rectum aut *voumou* usum legis per illius abusum impedire pot-
 tius posse conversionem peccatoris, quam promovere, qua de
 re solidi Theologi practici multa monere solent & ardua. Tunc
 vero vitium non in lege est, sed in imperitia & hypocrisi abu-
 tentis, legi ipsi nequaquam imputanda. Aequae periculose, imo
 longe periculosius, abuti possunt homines Evangelio & gratia
 DEL

DEI. Enimvero hic non de abusu, sed usu legis recto ac divinitus præscripto, nobis sermo est. Hunc nihil prodesse peccatoribus in eo ordine, quem Theologi heic docere solent, & Scriptura, & experientia refutat. Quo sensu autem verum aut falsum sit, eos, qui in gratia sunt, lege non indigere, ab iisdem pariter est ostensum, quibus solide est respondendum, priusquam credi possit, huiusmodi mutationem doctrinæ nostræ de lege & Evangelio adeo necessariam esse & utilem. IX. obiicitur, methodum legalem ordinariam acropolin religionis Evangelicæ periculossime subruere; esse ministros Moïsi potius, quam Christi, qui eam commendant & adhibent: moliri aliquid & movere per istam methodum, sed ad Christum manuducere neminem posse: præpostere docere Theologos methodistas, quando Deum in operationibus gratiæ certo ordini alligant, cum is potius agat pro lubitu, suoque arbitrio, hucque etiam pertinere, quod de ordine legis & Evangelii sibi invicem apud peccatores succedentium vulgo traditur. In his accusationibus maxima servis, non Moïsi, sed Christi, qui in tractatione animarum secundum ordinem Verbi divini hucusque suum fecerunt officium, inferitur iniuria, quam deinde per traditionem & antiphonam repetere, quasi merum certissimumque esset Evangelium, moris est. Si de imperitis hominibus agitur, in tractatione animarum, & in demagogia spirituali peccantibus, credibile est, longe plures esse inter nos, qui per falsam Evangelii explicationem & applicationem regno Christi & saluti animarum nocuerint hæcenus, quam per viam legalem, plures esse, qui periculose festinarunt in methodo Evangelicæ putatitia apud homines avide, sed præcipitate, solatia & spem gratiæ anhelantes, quam qui per rigores legales male directos ab Evangelio & Christo eos abstinerunt. Hæc in genere facile expediuntur. Sed de exemplis specialibus Deus aliquando iudicabit. De cetero metuendum est, non esse genuinam illam conversionem & iustificationem, quæ usque adeo ferre & sustinere non potest doctrinam de lege & Evangelio, & amica utriusque in sancto isto negotio conspiratione, uti omnium temporum experientia hucusque demonstravit. Utinam vera puritatis Evangelii impedimenta tam feliciter effica-

efficaciterque removerentur, quam facile sæpe est, imaginaria eius rei impedimenta excogitare & exaggerare. Exempla sunt odiosa, nec tamen falsa. Operationes gratiæ divinæ in speculatione potius, quam secundum ordinem practicum, disponere & collocare, si quis audeat temere, fieri utique potest, ut is a vero ordine divino in praxi non parum aberret. Sed & ex altera parte cavendum est, ne hoc prætextu Chaos Deo indignum fingamus in viis illius, & præposterationes excogitemus, quas nec divina revelatio, nec ipsius rei natura patitur. Felix est in docendo & discendo, qui utrumque extremum, ut alibi, ita & in hoc rerum genere vitare didicit. Denique X. de conscientia idem dicitur, quod de lege: sc. nec conscientiam, nec legem in N. T. & apud genuinos Christianos locum habere. Summa est, nos eam non amplius habere conscientiam, quæ vel accusat, vel absolvit, & alias quoque in rectam, falsam, dubiam &c. dividi solet. Illam hodie prorsus ignorari. Quin potius esse aliquod in nobis, quod testimonium Dei, impulsus Spiritus &c. vocatur: hoc possidere eum, qui in hominem Dei unctus est. &c. Nos vero censemus, paradoxam esse hanc reformationem doctrinæ de conscientia, mereque precariam, quæ eadem facilitate reiicitur, qua affirmatur. Longe rectius, distinctius, purius, ordinatius hucusque nostras Ecclesias & Scholas docuisse, facile probari potest. Unum hoc loco notamus. Si id, quod conscientia vocatur in S. literis, non amplius locum habet, cur igitur Apostoli in sua docendi forma tam sæpe loquuntur de conscientia purgata a mortuis operibus ad serviendum Deo vivo. Hebr. IX, 14. X, 22. de conscientia bona sub titulo συνειδησεως καλης και αγαθης. Act. XXIII, 1. 1 Tim. I, 19. Hebr. XIII, 18. de conscientia inoffensa. Act. XXIV, 6. de conscientia pura. 1 Tim. I, 5. III, 9. 2 Tim. I, 3. de επισημασι συνειδησεως αγαθης in Baptismo. 1 Petr. III, 21? Conf. v. 16. Sive titulum & nomen, sive rem, conscientia consideremus, utrumq; divina & Apostolica Scriptura retinuit, quam procul dubio hic sequi tutissimum est. Quæ Rom. III, 14. 15. de cogitationibus sese mutuo accusantibus & excusantibus & σηµαρισηση η συνειδησει docet Apostolus, proxime quidem traduntur de gentibus pro scopo illius, sed id fuisse rem gentilibus propriam, neque ad Christianos amplius pertinere, is nequaquam dixit, neque id ipsius scopus requisivit. Plura heic non addimus.

T A N T U M!

ad 14.

01 A 6501

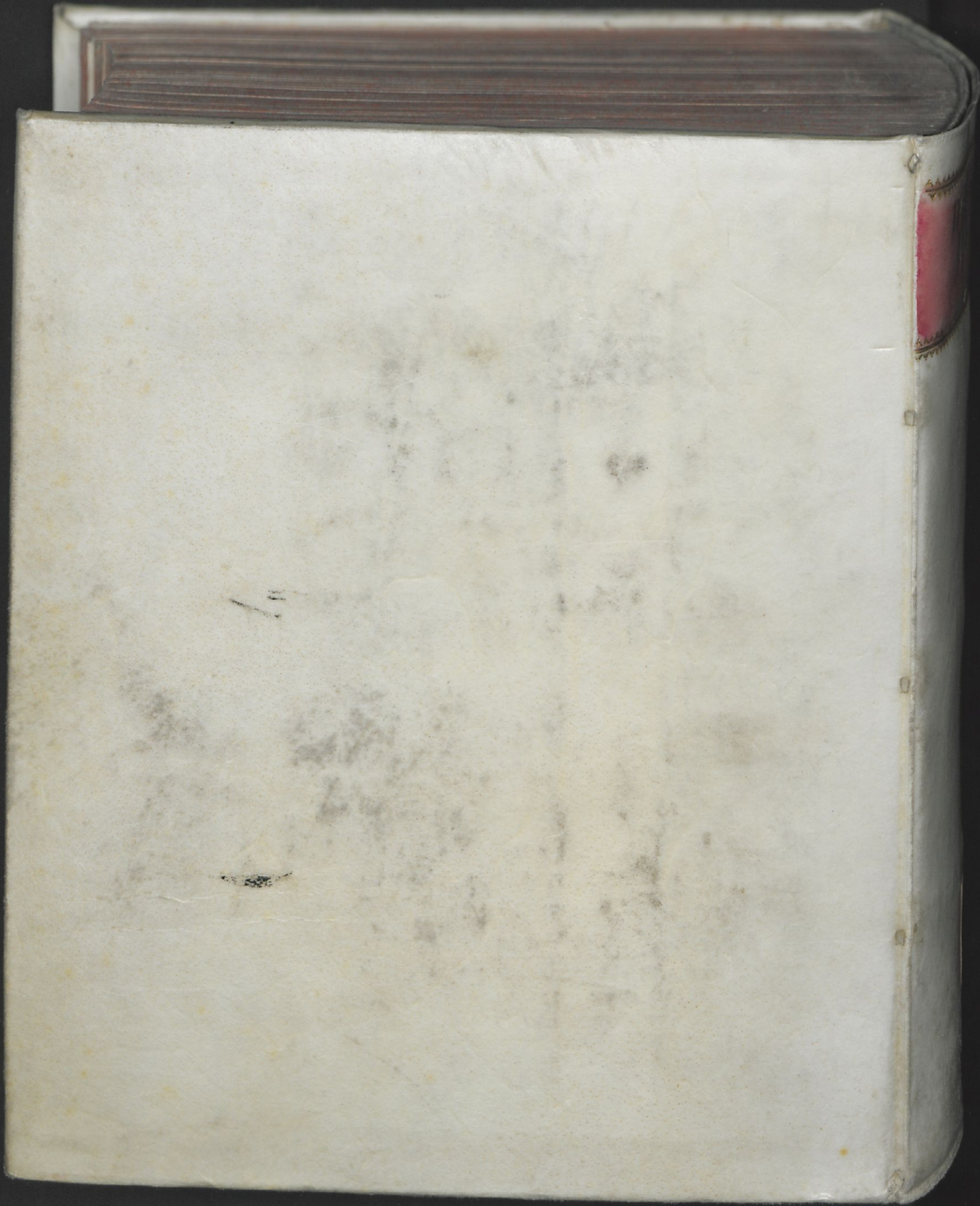
ULB Halle 3
002 927 330

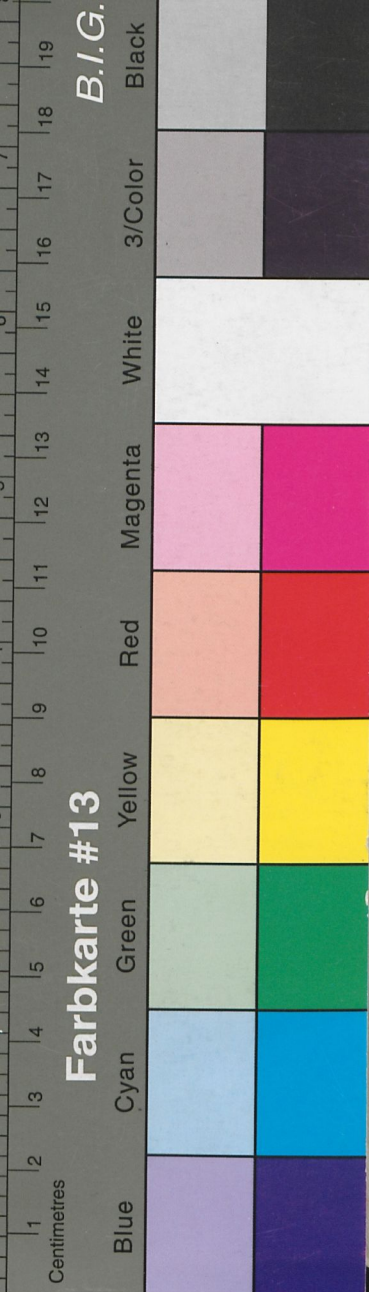

sh

12

SUPERFLUA ET NOXIA
FORMÆ DOCENDI
DE
LEGE ET EVANGELIO
IN ECCLESIIIS NOSTRIS
USITATÆ MUTATIO,

QUAM
DIVINA ADIUTRICE GRATIA,
PRÆSIDE
CHRISTIANO EBERHARDO
WEISMANNO,

SS. THEOL. DOCT. ET PROFESS. P. O. ECCLES.
TUBING. DECANO, ET DUCALIS SEMINARIII
THEOLOGICI SUPERATTENDENTE,

AD DIEM NOVEMBR. MDCC XLVI.

h. lque destinatis

PUBLICÆ EXAMINABIT

M. CHRISTIANUS LUDOVIC. STEINHEIL,
Rupisvilla - Rochspoletanus.
SS. THEOL. STUD. IN ILLUSTR. STIP. THEOL.

TUBINGÆ

Excudebat JOHANNES PHILIPPUS ERHARDUS.

